

KANNUKSEN KAUPUNGIN

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

VUOSILLE 2018-2022

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YMPÄRISTÖOLOJEN JA MERKITTÄVIMMÄT PILAANTUMISTA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT	4
3. VALVONNAN KOHTEET	5
3.1 Ympäristönsuojelulain valvonta	5
3.1.1 Ympäristöluvanvaraiset toiminnot	5
3.1.2 Rekisteröitävät toiminnot	6
3.1.3 Ilmoitusvelvolliset toiminnot	6
3.1.4 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	7
3.2 Jätelain valvonta	8
3.2.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta	8
3.2.2 Laitosvalvonta	8
3.2.3 Jätelain yleinen valvonta	8
3.3 Muun lainsäädännön mukainen valvonta	9
3.3.1 Vesilain valvonta	9
3.3.2 Vesihuoltolain valvonta	10
3.3.3 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta	10
3.3.4 Maa-aineslain valvonta	10
4. VALVONTAKOHTEIDEN LUOKITTELU JA RISKINARVIOINTI	10
4.1 Toimintojen riskinarviointi	10
4.1.1 Toimialakohtainen riskinarviointi	10
4.1.2 Laitoskohtainen riskinarviointi	11
4.2 Valvontaluokat	11
5. VALVONTAOHJELMAN LAATIMINEN	12
6. VALVONTATOIMENPITEET	13
6.1 Määräaikaistarkastus	13
6.2 Ympäristöluvan voimaantulotarkastus	13
6.3 Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella	13
6.4 Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne	13
6.5 Tarkastuskertomus	13
6.6 Raportoinnin seuranta	14
6.7 Muut valvontatoimenpiteet	14
7. VALVONNAN MAKSULLISUUS	14
8. VALVONNAN RESURSSIT	14
8.1 Valvonnan priorisointi	15
8.2 Valvonnan delegointi	15
8.3 Viranomaisten välinen yhteistyö	15
8.4 Valvonnan tietojärjestelmät	15
8.5 Koulutus	15
9. VALVONTAOHJELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN	16
Lähteet:	16

1. JOHDANTO

Ympäristönsuojelulain (YSL 527/2014, 168 §) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on velvollisuus laatia alueelleen valvontasuunnitelma ja -ohjelma ympäristönsuojelulain mukaisten luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen säännöllistä valvontaa varten. Lain tavoitteena on, että valvontasuunnitelman ja -ohjelman myötä valvonta kohdentuu ympäristönsuojelun kannalta merkittävimpiin toimintoihin, mikä lisää valvonnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta.

Valvonnan ensisijaisina toimenpiteinä ovat määräaikaistarkastukset, joiden tiheys määräytyy kohteille tehtävän ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Tavoitteet laadukkaasta, säännöllisestä ja tehokkaasta valvonnasta saavutetaan, kun kohteita tarkastetaan riskinarvioinnin perusteella tasapuolisesti ja riittävän usein, jolloin epäkohtiin päästään puuttumaan ajoissa. Myös valvontatehtävien asiantunteva ja huolellinen hoitaminen sekä tarkoituksenmukainen tehtävien priorisointi tehostavat valvontaa. Suunnitelmallisella valvonnalla voidaan lisäksi vähentää eri viranomaistahojen tarpeetonta päällekkäistä valvontaa.

Valvontasuunnitelma- ja -ohjelma koskevat ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvontaa. Ympäristönsuojeluviranomainen voi halutessaan yhdistää valvontasuunnitelmaan myös jätelain (JL 646/2011) mukaisen valvontasuunnitelman (JL 124 §) jätteen ammattimaisen keräyksen valvonnan järjestämisestä. Valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan perustuvista valvontatoimenpiteistä, jotka koskevat siis ympäristölupavelvollisten (YSL 27 §) ja rekisteröitävien (YSL 116 §) toimintojen sekä jätteen ammattimaisen keräyksen (JL 100 §) valvontaa, voidaan periä maksu voimassaolevan valvontataksan mukaisesti.

Ympäristönsuojeluviranomainen voi halutessaan koota suunnitelmaan myös muiden säädösten mukaisia valvontatoimenpiteitä. Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontakokonaisuuteen kuuluu määräaikaisesti valvottavia kohteita sekä ennakoimattomia valvontatoimia. Nämä valvontatoimenpiteet eivät kuitenkaan kuulu ympäristönsuojelulain 168 §:ssä tarkoitettuun säännölliseen valvontaan eikä niistä voida periä maksua, vaikka ne ovatkin mukana valvontasuunnitelmassa. Valvontaresurseja on varattava riittävästi säännöllisen valvonnan ohella myös muihin ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkentän mukaisiin valvontatoimiin.

Kannuksen kaupungin valvontasuunnitelman ja -ohjelman sisältö on laadittu ympäristönsuojelulain ja ympäristönsuojeluasetuksen (YSA 713/2014) mukaisesti. Suunnitelmaan on koottu ympäristöluvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen lisäksi ilmoitusmenettelyn alaisia ja ei-luvanvaraisia valvontakohteita. Valvontasuunnitelmaan on yhdistetty myös jätelain (JL 646/2011) mukainen valvontasuunnitelma jätteen ammattimaisen keräyksen (JL 100 §) valvonnasta sekä muu jätelain mukainen valvonta. Maa-ainelain (MAL 555/1981) mukaisten maa-ainesten ottamiskohtien valvonta on jätetty valvontasuunnitelman ulkopuolelle lukuun ottamatta ottamiskohtien ympäristölupavelvollisia ja rekisteröitäviä toimintoja.

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman laadinnassa sekä toimintojen ympäristöriskien arvioinnissa on hyödynnetty Kuntaliiton ohjeita (Mattsson 2016). Valvontasuunnitelmassa on esitetty alueen ympäristöolot ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavat riskit, viranomaisen valvontavastuulle kuuluvat toiminnot sekä käytävissä olevat valvonnan voimavarat ja keinot. Suunnitelmassa on kuvattu valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin toteutustapa ja perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö ja menettelytavat valvontaohjelman laatimisessa ja valvonnassa. Valvontatehtäviä on voitu myös laittaa tärkeysjärjestykseen, jos se on katsottu välttämättömäksi tehtävien asianmukaiselle hoitamiselle. Suunnitelma on tehty aikavälille 2018 -2022 ja se tarkastetaan ja päivitetään säännöllisesti viiden (5) vuoden välein tai valvontaan vaikuttavien merkittävien muutosten yhteydessä.

Kannuksen kaupungin valvontaohjelma sisältää tiedot kaikista valvontakohteista, ohjelmakaudella toteutettavista luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja muusta suoritettavasta säännöllisestä valvonnasta. Lisäksi ohjelmassa arvioidaan valvonnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista edellisellä valvontakaudella. Ohjelman avulla seurataan valvontasuunnitelman toteutumista. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain.

2. ALUEEN YMPÄRISTÖOLOT JA MERKITTÄVIMMÄT PILAANTUMISTA AIHEUTTAVAT TOIMINNOT

Kannus on Keski-Pohjanmaalla sijaitseva, Lestijoki varteen sijoittuva noin 5 500 asukkaan kaupunki. Kokonaispinta-alaltaan kaupunki on 470,65 km². Elinkeinorakenne pohjautuu palveluihin ja teollisuuteen, joiden lisäksi merkittävä määrä työpaikkoja on alkutuotannossa. Asuinkiinteistöjen jätehuollosta vastaa kuntien omistama alueellinen jätehuolto-yhtiö Vestia Oy ja kaupunkialueen vesihuollon järjestää Kannuksen vesiosuuskunta.

Kannuksessa sijaitsee useampia luokiteltuja pohjavesialueita (Taulukko 1). Eskolanharjun II-luokan pohjavesialuetta halkovat valtatie 28, kantatie 86 sekä Pohjanmaan rata, minkä lisäksi alueella sijaitsee eri toimialojen yrityksiä sekä useita pilaantuneita ja mahdollisesti pilaantuneita kohteita. Eskolanharjun pohjavesialueen suojelusuunnitelmasta on laadittu luonnos. (Lindsberg & Rankonen 2012). Muilla luokitelluilla pohjavesialueilla pohjaveden pilaantumisriskiä aiheuttavia toimintoja ei esiinny samassa laajuudessa kuin Eskolassa.

Taulukko 1. Kannuksessa sijaitsevat pohjavesialueet.

Pohjavesialue	Antoisuusarvio m ³ /vrk
I-luokan vedenhankintaa varten tärkeät pohjavesialueet	
Hietakangas	2 000
Märsylä	300
Polehenkangas	900
Iso-Hanni	50
Narikka	350
Hietaseljänharju (osittain)	1 200
Riippa (osittain)	2 000
II-luokan vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet	
Eskolanharju	1 300

Kannuksen vesiosuuskunnalla on viisi pohjavedenottamoita ja käsittelylaitosta sekä 16 kaivoa. Vedenottamot sijaitsevat Hietakankaalla, Viirrekankaalla, Roikolassa, Polehenmäellä ja Hietaselällä. Eskolanharjulla sijaitsee Hanhinevan ja Tervatorin vedenottamot, joiden toiminnasta vastaa Hanhinevan vesiosuuskunta ja Tervatorin vesiyhtymä.

Natura 2000 -verkostoon kuuluvia suojelualueita ovat Lestijoki ja osittain Kannuksen kaupungin alueella sijaitseva Etelänevan-Viitasalonnevan-Seljäsennevan alue. Jälkimmäinen kuuluu soidensuojeluohjelmaan. Hanninhautakangas-Kokonpesänneva on mukana soidensuojelun täydennysehdoituksessa. Lisäksi yksityismaiden luonnonsuojeluna on suojeltu Lestijoen ranta-alue Polvikoskella. Pääosa Lestijokivarresta on kulttuurimaisema-alueita ja kirkonseutu on suojeltua rakennettua kulttuuriympäristöä. Kannuksessa sijaitsee myös muinaisjäänneksiä.

Kannuksen kaupungin alueella sijaitsee pinta-alaltaan pieniä valtakunnallisesti arvokkaita moreenimuodostumia (Oravamaanharju-Vuotinselkä, Jokikangas-Heinistönkangas ja Karjakangas-Palokangas) ja valtakunnallisesti arvokas kallioalue (Heinojankallio).

Lestijoki sivu-uomineen, Viirretjoki ja Pöntiönjoen latvat ovat Kannuksen merkittävimpiä vesistöjä. Lisäksi Kannuksessa on muutamia pieniä järviä ja lampia. Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitosuunnitelmassa Lestijoki luetaan suuriin turvemaiden jokiin, joka on vähiten ihmistoiminnasta muuttunut jokialue Keski-Pohjanmaalla. Lestijoessa pintavesien ekologinen tila on pääuomassa hyvä, yläosassa erinomainen. Vielä varsin luonnontilaisessa Lestijoessa on mm. alkuperäinen, äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu meritaimenkanta. Kannuksessa sijaitsee Korpelan voimalaitospato, jonka ohittava kalatie on valmistunut vuonna 2014. Lestijoen valuma-alue on suojeltu koskiensuojelulla ja se kuuluu myös erityistä suojelua vaativien vesistöjen suojeluohjelmaan (UNESCO:n hyväksymä Project Aqua-kohde). Lestijoen ala- ja keskiosissa vesienhoidon keskeisiä kysymyksiä ovat hajakuormitus, kiintoainekuormitus, rakenteel-

liset muutokset, maaperän happamuus ja tulvat. (Westberg ym. 2015; Koivisto ym. 2016).

Pöntiönjoki ja Viirretjoki ovat keskisuuria turvemaiden jokia, jotka ovat perattuja ja tulva-alttiita. Pinta-vesien ekologinen tila on molemmissa joissa välttävä. Pöntiönjoen kalataloudellinen merkitys on vähäinen johtuen veden vähäisyydestä, kuormituksesta ja happamista sulfaattimaista. Myös Viirretjoen kalataloudellinen merkitys on tällä hetkellä heikko johtuen veden vähäisyydestä, perkauksista, kuormituksesta sekä ajoittain huonosta vedenlaadusta. Veden laatua heikentää happamien sulfaattimaiden happo- ja metallikuormitus sekä muu kuormitus. (Westberg ym. 2015; Koivisto ym. 2016).

Kannuksessa happamia sulfaattimaita esiintyy laajasti tai niiden esiintymisen todennäköisyys on suurta laajoilla alueilla Kannuksen keskustan, Yli-Kannuksen ja Yli-Viirteen alueilla sekä jokivarsilla Väli-Viirteen, Väli-Kannuksen ja Märsylän alueilla. Sulfidipitoinen maa aiheuttaa ympäristön pilaantumisen riskin, jos se pääsee hapettumaan maankuivatuksen yhteydessä. Hapettumisesta seuraa happamia valumavesiä, jotka aiheuttavat merkittäviä haittoja vesistöissä.

Toiminnot, joissa käsitellään ja varastoidaan kemikaaleja ja jätteitä, aiheuttavat riskin maaperän pilaantumiselle. Lisäksi pilaantumisriskiä aiheuttavat erilaiset poikkeustilanteet, kuten tulipalot tai muut onnettomuudet. Vahinkotapausten ympäristövaikutukset ovat pääsääntöisesti rajatulle alueelle sijoittuvia. Suuremman kokoluokan ympäristöriskejä muodostavat esimerkiksi ilmaan ja vesistöön kohdistuvat onnettomuudet.

3. VALVONNAN KOHTEET

3.1 Ympäristönsuojelulain valvonta

3.1.1 Ympäristöluvanvaraiset toiminnot

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 1. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvista toiminnoista on säädetty ympäristönsuojeluasetuksella (YSA 2 §). Kannuksessa on tällä hetkellä 64 kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämää voimassa olevaa ympäristölupaa (taulukko 2). Osassa toiminta on jo päättynyt ja osa on rauennut ympäristönsuojelulakiin lupavelvollisten laitosten osalta tehtyjen muutosten perusteella. Toisaalta ympäristönsuojeluasetuksen muutoksen myötä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvottavaksi on siirtynyt osa aikaisemmin valtion ympäristönsuojeluviranomaisen valvomista laitoksista. Nämä kohteet ovat pääasiassa lannantuotannoltaan alle 150 lypsylehmän eläinsuojia. Kunnassa sijaitsevien toimintojen lupatilannetta ja -velvollisuutta tarkistetaan muun valvonnan ohella.

Yhteiskäsittelyssä luvitetut toiminnot

Maa-aineksen ottamispaikat, joiden ympäristölupa- ja maa-aineslupa on käsitelty yhteiskäsittelyssä (YSL 47 a §) tarkastetaan kahdessa osassa. Luvan ympäristöosioon kuuluvat toiminnot tarkastetaan valvontaohjelman mukaisesti osana säännöllistä valvontaa. Maa-ainesosioon kuuluvat toiminnot tarkastetaan erikseen muun valvonnan ohessa.

ELY-keskuksen valvomat kohteet

ELY-keskus valvoo kaikkia direktiivilaitoksia, jotka on määritelty ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 1. Direktiivilaitokset määritellään ns. BAT ja BREF -asiakirjojen perusteella. ELY-keskus valvoo myös ympäristönsuojelulain liitteen 1 taulukossa 2 lueteltuja toimintoja ympäristönsuojeluasetuksessa säädettyjen toimivaltarajojen mukaisesti (YSA 1 §).

Taulukko 2. Kannuksen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen myöntämät voimassa olevat ympäristöluvat ja rekisteröinnit.

Toiminta/ laitos	Kohteiden lukumäärä	% kaikista kohteista
Ympäristöluvanvaraiset toiminnot:		
Metsäteollisuus	0	0,00
Metalliteollisuus	0	0,00
Energiantuotanto	0	0,00
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	1	1,56
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	1*	1,56
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	6	9,38
Mineraalituotteiden valmistus	1	1,56
Nahan tai tekstiilien laitostuotanto tai käsittely	1	1,56
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	3	4,69
Eläinsuojat	41	64,06
Liikenne	2	3,13
Jätteiden ammattimainen tai laitostuotanto tai käsittely	8	12,5
Muu toiminta	0	0,0
Ympäristölupia yhteensä:	64	100,00
Rekisteröitävät toiminnot:		
Energiantuotanto	1	100,00
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	0	0,00
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	0	0,00
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän ainesten otto	0	0,00
Mineraalituotteiden valmistus	0	0,00
Nahan tai tekstiilien laitostuotanto tai käsittely	0	0,00
Rekisteröintejä yhteensä:	1	100,00
Jätelain perusteella rekisteröitävät toiminnot:		
Jätteen ammattimainen keräys	1	100,00

*Vähäisempi toiminta pohjavesialueella (YSL 28 §)

3.1.2 Rekisteröitävät toiminnot

Ympäristönsuojelulain liitteessä 2 on määritelty toiminnot, jotka eivät normaalitilanteessa vaadi ympäristölupaa vaan toiminta voidaan rekisteröidä. Rekisteröitävien toimintojen osalta riittää ilmoitus ympäristönsuojeluviranomaiselle. Rekisteröitävien toimintojen ympäristönsuojeluvaatimuksista ja rekisteröinnin edellytyksistä säädetään toimialakohtaisissa valtioneuvoston asetuksissa. Rekisteröintimenettelyn tavoitteena ovat yhtenäiset ympäristönsuojeluvaatimukset tietyille toimialoille.

Rekisteröitäviä toimintoja valvotaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin ympäristölupavelvollisia toimintoja. Vanhoille olemassa oleville ympäristöluvitetuille toiminnoille on määritelty siirtymäajat, mihin mennessä toiminnan rekisteröinti tulee viimeistään tehdä. Keskiuurilla energiantuotantolaitoksilla ja asfalttiasemilla siirtymäaika päättyi 1.1.2018 ja polttonesteiden jakeluasemien tulee jättää ilmoitus viimeistään 1.1.2020. Kannuksessa on tällä hetkellä yksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen rekisteröimää kohdetta (taulukko 2). Kunnassa sijaitsevien toimintojen rekisteröintitilannetta ja -velvollisuutta tarkistetaan muun valvonnan ohella.

3.1.3 Ilmoitusvelvolliset toiminnot

Osa toiminnoista on ympäristöhaitan ja toiminnan lyhytaikaisuuden perusteella ilmoituksenvaraista toimintaa. Ympäristönsuojelulaissa on määritelty ilmoitusmenettely ja sen mukaiset toiminnot (YSL 118-123 §). Tilapäinen melu ja tärinä, koeluonteinen toiminta ja poikkeukselliset tilanteet edellyttävät ilmoituksen tekemistä ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka tekee ilmoitusten perusteella päätöksen. Ilmoituksen käsittelystä peritään taksan mukainen maksu. Ilmoitusvelvolliset toiminnot eivät kuulu säännöllisen val-

vonnan piiriin. Ilmoitusmenettelyn mukaisia toimintoja ei valvota, mikäli kyseisten toimintojen perusteella ei tule yleisöilmoituksia.

3.1.4 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Luvanvaraisten, rekisteröitävien ja ilmoitusvelvollisten toimintojen ohella kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkenttään kuuluu myös muuta ympäristönsuojelulain ja sen nojalla säädettyjen asetusten ja määräysten valvontaa. Tässä esitetyn valvonnan kohteet eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin.

Onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteet

Ympäristön pilaantumista ja terveyshaittaa aiheuttavia onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteita voi tulla vireille valvonta-asiana haitan kärsijän tai toiminnanharjoittajan ilmoituksesta (YSL 169 ja 186 §). Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Haitan poistamiseksi tehtävät toimenpiteet ja niiden aikataulu voidaan sopia tarkastuksella ja kirjata muistioon tai tarvittaessa toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ryhtyä toimenpiteisiin. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi tulla esim. terveyshaittaa koskeissa asioissa. Annettujen ohjeiden ja määräysten (YSL 180 §) toteutuminen varmistetaan seurantatarkastuksilla.

Kemikaalien valvonta

Kemikaalilain (KemL 599/2013) sekä biosidi-, POP- ja REACH-asetusten nojalla valvotaan kemikaalien käyttöolosuhteita kemikaaleja käsittelevissä laitoksissa. Tavoitteena on kemikaaleista aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäiseminen. Kemikaalilain ja edellä mainittujen asetusten noudattamista valvovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen, joiden toimivalta määräytyy ympäristönsuojelulain mukaisesti.

Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

Valtioneuvoston asetuksen (452/2009) otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta (huoltoasetus) yleisvalvonta kuuluu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, ja se tehdään pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä (esimerkiksi maatalojen maitotankkien huollon valvonta). Lisäksi muilta valvontaviranomaisilta, toiminnanharjoittajilta tai yksityisiltä henkilöiltä voi tulla ilmoituksia epäkohdista.

Ympäristönsuojelumääräysten valvonta

Kannuksen kaupungissa ei ole voimassa olevia ympäristönsuojelumääräyksiä.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyvelvoitteen valvonta

Haja-asutuksen eli vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyn ja johtamisen yleisistä periaatteista, velvollisuuksista ja kielloista on säädetty ympäristönsuojelulaissa ja valtioneuvoston ns. *hajajätevesiasetuksessa* (Vna 157/2017). Ympäristönsuojelulaissa on säädetty talousjätevesien perustason puhdistusvaatimuksesta (YSL 154 b §) ja sen toimeenpanosta ranta-, pohjavesi- ja muilla alueilla (YSL 156 a ja 156 b §) sekä perustasoa ankarammasta puhdistusvaatimuksesta (YSL 156 c §). Säännökset ovat vähimmäisvaatimuksia.

Haja-asutuksen vesihuollon valvonnan vastuu jakaantuu kunnassa terveydensuojelu-, rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisten kesken. Ympäristönsuojeluviranomaisen vastuulla on valvoa ympäristönsuojelulaissa talousjätevesijärjestelmille asetettujen vaatimusten täyttymistä ja jätevesien käsittelyssä syntyvien jätteiden asianmukaista käsittelyä. Kiinteistön jätevesistä ympäristöön aiheutuvaa kuormitusta arvioidaan jätevesijärjestelmästä laadittavan selvityksen perusteella (YSL 157 §). Kiinteistönomistajan tu-

lee huolehtia selvityksen laatimisesta ja säilyttämisestä. Jos kiinteistön jätevesistä uhkaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa, voidaan tarkastuksen nojalla antaa määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §). Hakemuksesta voidaan myös myöntää lupa poiketa jätevesien puhdistusvaatimuksista laissa määriteltyjen edellytysten täytyessä (YSL 156 d §).

Nitraattiasetuksen valvonta

Ympäristönsuojelulain nojalla säädetyssä valtioneuvoston ns. *nitraattiasetuksessa* (Vna 1250/2014) on määritelty lannan ja eräiden muiden lannoitteiden käyttöön liittyviä toimintoja, joista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Tällaisia toimintoja ovat mm. lannan varastointi aumassa ja lannan levittäminen poikkeustilanteessa. Etenkin auma-ilmoitukset (entinen patterointi-ilmoitus) ovat työllistäviä ja joissakin tapauksissa myös valvottavia kohteita.

Muut valvontakohteet

Muita kuin ympäristölupavelvollisia tai rekisteröitäviä toimintoja voidaan lisätä valvontakohteiksi, jos se todetaan tarpeelliseksi riskinarvion perusteella. Tällaisia kohteita voivat olla esimerkiksi eläinsuojat, jotka eivät ole eläinmäärän perusteella ympäristölupavelvollisia, mutta joiden valvonta nähdään tarpeelliseksi ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

3.2 Jätelain valvonta

3.2.1 Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta

Jätelain (JL 646/2011, 100 §) mukaan jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ammattimaisen keräyksen vastaanottopisteitä ovat mm. tuottajien aluekeräyspisteet ja kauppojen ekopisteet. Ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ilmoituksen ja perii käsittelystä taksan mukaisen maksun.

Kannuksessa on tällä hetkellä rekisteröitynä yksi jätteen ammattimaiseen keräykseen kuuluvaa kohdetta (taulukko 2). Näitä kohteita valvotaan säännöllisesti valvontasuunnitelman ja –ohjelman mukaisesti ja valvonnasta peritään maksu valvontataksan mukaisesti. Jätteiden ammattimaista keräystä koskeva valvontasuunnitelma (JL 124 §) on sisällytetty tähän ympäristönsuojelulain mukaiseen valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan.

3.2.2 Laitosvalvonta

Jätelain mukaan valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava valvontavastuulle kuuluvat laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä (JL 124 §). Näistä toiminnoista ympäristölupavelvolliset tai rekisteröidyt laitokset valvotaan säännöllisesti valvontasuunnitelman ja –ohjelman mukaisesti. Muut laitokset ja toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, valvotaan muun valvonnan ohessa.

3.2.3 Jätelain yleinen valvonta

Jätehuoltomääräysten valvonta

Kannuksen kaupungissa voimassa olevia jätehuoltomääräyksiä (JL 91 §, Jokilaaksojen jätelautakunta 10.12.2015 § 36) valvotaan muun valvonnan ohessa. Valvontaan kuuluu mm. jätehuoltoon liittymisen valvonta jätehuoltoviranomaiselta tai yleisöltä saatavien ilmoitusten perusteella.

Siirtoasiakirjat ja jätteen luovuttaminen

Jätelain mukaista siirtoasiakirjakäytäntöä valvotaan muun valvonnan yhteydessä. Jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, sako- ja umpikaivolietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen

lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan jätelain 29 §:ssä tarkoitetulle vastaanottajalle (JL 121 §).

Jätettä ammatikseen kuljettavien on liityttävä ELY-keskuksen ylläpitämään jätehuoltorekisteriin. Ammatimaisten jätekuljettajien liittymistä jätehuoltorekisteriin valvotaan muun valvonnan yhteydessä ja tarvittaessa tehdään ELY-keskukseen ilmoitus rekisteriin ilmoittautumattomista kuljettajista.

Rakennus- ja purkutyöt

Rakentamisesta ja rakennusten purkamisesta voi aiheutua pöly- ja meluhaittoja sekä roskaantumista. Kunnan rakennusvalvonnalle jätettävien rakennus- ja purkulupien yhteydessä vaaditaan ilmoitus siitä, mihin jätteet toimitetaan. Valvontaa tehdään tarvittaessa ilmoitusten perusteella. Samalla valvotaan rakennusjätteen siirtämisessä ja luovuttamisessa tarvittavia siirtoasiakirjoja.

Rakennetun ympäristön valvonta

Rakennetun ympäristön hoitoa valvotaan Kannuksen kaupungin rakennusjärjestyksessä säädetyn mukaisesti yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Kaupunkikuvaan vaikuttavien kohteiden tehostettua valvontaa suoritetaan erikseen päätettyinä ajankohtina. Ympäristökatselmuksissa havaituista puutteista voidaan antaa kehoitus ja määräaika, mihin mennessä korjaukset on suoritettava. Mikäli laiminlyönti jatkuu kehoituksista huolimatta, rakennusvalvonta- tai ympäristönsuojeluviranomainen voi tapauksesta riippuen puuttua asiaan hallintopakkomenettelyllä.

Roskaantuminen

Roskaantumistapauksia tulee ilmi ympäristökatselmuksen lisäksi myös yleisöilmoitusten kautta. Kaikki ilmoitusten kohteet käydään tarkastamassa, jos se ei ole ilmeisen tarpeeton. Tarvittaessa voidaan antaa yksittäisiä määräyksiä roskaantumisen ehkäisemiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi (JL 125 §). Määräysten toteutumista valvotaan seurantatarkastuksilla.

Jätteiden ja maa-ainesten hyödyntämisen valvonta maarakentamisessa

Betoni-, tiili- ja asfalttimursketta, polttolaitosten tuhkaa ja rengasrouhetta sekä eräitä muita jätteitä voidaan tietyin edellytyksin käyttää maarakentamisessa. Käytöstä on ilmoitettava alueelliselle ELY-keskukselle. Käytön edellytyksistä ja vaatimuksista on säädetty toimintaa koskevissa valtioneuvoston asetuksissa. Valvonta on jaettu ELY-keskukselle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kohteet tarkastetaan ilmoitusperusteisesti tarpeen vaatiessa.

Omassa asumisessa syntyvän puhtaan tiili- ja betonimurskeen pienimuotoinen (enintään 300 m³) ja kertaluontoiseksi luokiteltava käyttö omassa maarakentamisessa on sallittu. Käytön edellytyksistä ja vaatimuksista on määrätty jätehuoltomääräyksissä. Käytöstä on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, joka valvoo kohteita ilmoitusten perusteella tarpeen vaatiessa.

3.3 Muun lainsäädännön mukainen valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkenttään kuuluu ympäristönsuojelu- ja jätelain ohella myös muun lainsäädännön mukaista valvontaa. Nämä kohteet eivät kuulu säännöllisen valvonnan piiriin, vaan valvontaa tehdään muun valvonnan ohessa.

3.3.1 Vesilain valvonta

Vesilain (VL 587/2011) mukaiseen valvontaan kuuluvat mm. vesistöjen rakentamiseen sekä pohja- ja pintaveden ottamiseen liittyvät tarkastukset sekä ojitusasiat. Vesilain mukaista lupaa haetaan yli 500 m³:n ruoppaukselle aluehallintovirastolta ja ilmoitukset pienimuotoisista ruoppauksista tehdään ELY-

keskukselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee ojituksia koskevat erimielisyydet, jotka eivät vaadi lupaa (VL 3 §) tai joita ei käsitellä ojitustoimituksessa (VL 4 §), ja jotka aiheutuvat mm. ojan tekemisestä toisen maalle tai toisen tien poikki, ojan suunnan muuttamisesta tai veden johtamisesta toisen maalla olevaan ojaan tai puroon.

3.3.2 Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain (VHL 119/2001) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain yhtenä valvontaviranomaisena. Vesihuoltolain mukaisesti valvotaan vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä viemäriverkostoon. Kiinteistön liittämiselvöllisyyden (VHL 10 §) noudattamista edistetään selvityspyynnöin ja kehotuksin sekä tarvittaessa hallintopakkomennettelyllä. Liittämiselvöllisyydestä voidaan myös hakemuksesta myöntää vapautus (VHL 11 §) laissa määriteltyjen edellytysten täytyessä.

3.3.3 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta

Maastoliikennelaissa (1710/1995) ja vesiliikennelaissa (463/1996) säädetyn mukaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluu esimerkiksi moottorikelkkailureittejä koskevien suunnitelmien hyväksyminen ja valvonta sekä erilaisten moottoriajoneuvokilpailujen ja –harjoitusten luvittaminen ja valvonta. Tyypillisiä valvontatehtäviä ovat mm. valitustapaukset häiritsevistä moottorikelkan tai -veneen käytöstä.

3.3.4 Maa-ainelain valvonta

Maa-ainelain (MAL 555/1981) mukaisten maa-ainesten ottamipaikkojen valvonta ei kuulu ympäristönsuojelulain mukaisen säännöllisen valvonnan piiriin lukuun ottamatta ottamipaikkojen ympäristölupavollisia ja rekisteröitäviä toimintoja. Ympäristönsuojelulain mukaisessa yhteiskäsittelyssä (YSL 47 a §) luvittettujen maa-aineksen ottamipaikkojen luvan ympäristöosioon kuuluvat toiminnot tarkastetaan säännöllisen valvonnan yhteydessä. Muut maa-ainelain perusteella valvottavat ottamistoiminnot valvotaan erikseen muun valvonnan ohessa.

4. VALVONTAKOHTEIDEN LUOKITTELU JA RISKINARVIOINTI

4.1 Toimintojen riskinarviointi

Kannuksen kaupungin ympäristönsuojelun säännöllisen valvonnan määräaikaistarkastusten tiheys perustuu toimiala- ja laitoskohtaiseen riskinarviointiin. Käytetty riskinarviointimenetelmä perustuu Kuntaliiton ohjeeseen (Mattsson 2016). Riskinarviointiin on otettu mukaan Kannuksessa sijaitsevat ympäristölupavolliset ja rekisteröitävät toiminnot sekä jätteen ammattimainen keräystoiminta. Määräaikaistarkastuksia ja muita valvontatoimenpiteitä painotetaan ensisijaisesti toimintoihin, joista aiheutuva ympäristön pilaantumisen riski arvioidaan suureksi.

4.1.1 Toimialakohtainen riskinarviointi

Toimintojen arvioinnissa on tunnistettu ja käytetty seuraavia riskejä:

- päästöt ilmaan (mukaan lukien haju ja pöly)
- melu ja värinä
- päästöt vesistöön ja/tai viemäriin
- päästöt maaperään ja pohjaveteen
- muodostuvat jätteet
- roskaantuminen ja epäsiisteys
- vaarallisten aineiden määrä
- häiriö- ja onnettomuusriski

Näiden riskien merkittävyyttä on arvioitu toimialakohtaisesti pisteyttämällä riskit asteikolla 0-3:

- 0 = ei riskiä (toiminnalla ei ole ympäristövaikutuksia)
- 1 = vähäinen riski (lyhytaikainen viihtyvyyshaitta, ei ympäristön pilaantumisen vaaraa)
- 2 = kohtalainen riski (aiheuttaa viihtyvyyshaittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa)
- 3 = merkittävä riski (aiheuttaa vaaraa terveydelle, merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa)

4.1.2 Laitoskohtainen riskinarviointi

Laitoksen lopullinen valvontaluokka muodostuu laitoskohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Laitosten yksilöllisen ympäristöriskin arvioinnissa on huomioitu seuraavat laitoksen sijaintiin ja toimintaan liittyvät riskit:

Sijaintiriski

- pohjavesi
- pintavesi
- asutuksen/ loma-asutuksen läheisyys
- vaikutuspiirissä olevat muut herkät kohteet (koulut, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet).

Toimintariski

- toiminnan luonne ja laajuus
- tilat ja laitteet
- tuotantoon ja valmistukseen liittyvät tekijät
- kuljetukset ja varastointi
- valvontahistoria (tarkkailujen määrä ja vaativuus, raportoinnin määrä ja vaativuus, lupamääräysten ja säädösten noudattaminen, tapahtuneet onnettomuudet ja poikkeustilanteet, vapaaehtoiset ympäristöjärjestelmät).

Pohjavesialueella sijaintia lukuun ottamatta jokainen riski on pisteytetty laitoskohtaisesti asteikolla 0 (ei riskiä) - 1 (riski olemassa). Yhteenlaskettuun laitoskohtaiseen pistemäärään on lisätty toimialakohtaiset riskipisteet. Näin laskettu riskipisteiden yhteismäärä määrittää laitoksen sijoittumisen valvontaluokkaan taulukon 3 mukaisesti. Toiminnan sijainti pohjavesialueella nostaa laitoksen yhden valvontaluokan ylöspäin, jolloin pohjavesialueiden laitokset ovat tiheämmän tarkastuksen piirissä verrattuna vastaaviin muihin laitoksiin.

Taulukko 3. Toimiala- ja laitoskohtaisen riskipisteytyksen yhteispistemäärän mukainen valvontaluokka ja tarkastustiheys.

Pisteet (toimiala)	Valvontaluokka	Tarkastustiheys
23 -	1	kerran vuodessa
16 - 22	2	kerran 3 vuodessa
9 - 15	3	kerran 5 vuodessa
0 - 8	4	kerran 8 vuodessa

4.2 Valvontaluokat

Riskinarvioinnin perusteella Kannuksen kaupungin laitokset ja toiminnot sijoittuvat valvontaluokkiin taulukon 4 mukaisesti.

Valvontaluokkaan 1 sijoittuvat laitokset ja toiminnot, jotka ovat saaneet riskinarvioinnin perusteella riskipisteitä 23 tai enemmän. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Kohteet tarkastetaan vähintään kerran vuodessa.

Taulukko 4. Kannuksen kaupungin laitosten ja toimintojen sijoittuminen valvontaluokkiin riskinarvioinnin perusteella.

Toiminta/ laitos	Kohteiden lukumäärä
Valvontaluokka 1 <i>Tarkastustiheys kerran vuodessa</i>	
Mineraalituotteiden valmistus	1*
Valvontaluokka 2 <i>Tarkastustiheys kerran 3 vuodessa</i>	
Energiantuotanto	1
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	1**
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiden otto	6
Nahan tai tekstiilien laitospäinen tuotanto tai käsittely	1
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	2
Eläinsuojat	13
Liikenne	1
Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely	5
Valvontaluokka 3 <i>Tarkastustiheys kerran 5 vuodessa</i>	
Kemikaalien tai polttoaineiden varastointi tai käsittely	1
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	1
Eläinsuojat	28
Liikenne	1
Jätteiden ammattimainen tai laitospäinen käsittely	3
Jätteen ammattimainen keräys (JäteL 100 §)	1
Valvontaluokka 4 <i>Tarkastustiheys kerran 8 vuodessa</i>	
Ei laitoksia.	

* Pohjavesialueella

** Vähäisempi toiminta pohjavesialueella (YSL 28 §)

Valvontaluokan 2 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 16-22 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristön tilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Kohteet tarkastetaan vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Valvontaluokan 3 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 9-15 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Kohteet tarkastetaan vähintään kerran viidessä vuodessa.

Valvontaluokan 4 kohteet ovat saaneet riskinarvioinnissa 0-8 riskipistettä. Toiminnasta aiheutuvilla päästöillä ei ole juurikaan vaikutusta ympäristöön. Kohteet tarkastetaan kerran kahdeksassa vuodessa.

5. VALVONTAOHJELMAN LAATIMINEN

Valvontaohjelmassa määritellään ja kuvataan tulevalle ohjelmakaudelle suunnitellut valvontatoimenpiteet. Ohjelmassa esitetään tiedot alueen ympäristönsuojelun valvonnan piiriin kuuluvista luvanvaraisista ja rekisteröitävistä laitoksista sekä muista säännöllisesti valvottavista toiminnoista ja näissä suoritetuista säännöllisistä valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain. Päivityksen yhteydessä tarkistetaan valvontakohteiden ajantasaisuus sekä arvioidaan edellisen ohjelmakauden valvontatavoitteiden toteutuminen.

Kannuksessa ympäristönsuojeluviranomaisen suorittama säännöllinen valvonta perustuu viranomaisen toimiala- ja laitospäisesti tekemään riskinarviointiin. Määräaikaistarkastukset toteutetaan 1-8 vuoden välein riippuen mihin neljästä valvontaluokasta toiminto kuuluu. Valvontaohjelman laadinnassa huomioi-

daan laitosten aikaisemmat tarkastuskäynnit ja muiden valvontatoimenpiteiden ajoittuminen. Tarkastukset pyritään toimialakohtaisesti priorisoimaan alkaen korkean riskiluokituksen laitoksista, joiden määräaikaistarkastuksesta on pisin aika, edeten vähemmän aikaa sitten tarkastettuihin pienemmän riskiluokan kohteisiin.

Kannuksen kaupungin ympäristösihteeri vastaa valvontaohjelman laadinnasta ja sen päivittämisestä. Lisäksi ympäristösihteeri arvioi valvontatavoitteiden toteutumisen ja raportoi siitä teknisten palveluiden lautakunnalle ohjelmakausittain.

6. VALVONTATOIMENPITEET

6.1 Määräaikaistarkastus

Yksi keskeisimmistä valvontatoimenpiteistä ovat riskinarvioperusteiset määräaikaistarkastukset ympäristöluvanvaraisissa ja rekisteröitävissä laitoksissa. Lisäksi säännöllisesti valvotaan jätteen ammattimaista keräystoimintaa.

Tarkastuksen ajankohta sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus halutessaan osallistua tarkastuskäyntiin. Laitostarkastuksessa käydään pääsääntöisesti läpi toiminnanharjoittajan tilat ja toiminta, ympäristölupaan liittyvät tekijät ja määräykset, seuranta- ja valvontatiedot ja mahdolliset valitustapaukset tai muut poikkeustilanteet. Muita tarkastustoimenpiteeseen kuuluvia vaiheita ovat ennakkovalmistelu, keskimääräinen matka-aika, tarkastuskertomuksen laadinta, toiminnanharjoittajan raporttien lukeminen ja muu tarkastuksesta mahdollisesti seuraava jälkityö. Tarkastuksia voidaan suorittaa myös esimerkiksi ilmoitukseen perustuen tai luvanvaraisen toiminnan muuttuessa olennaisesti.

6.2 Ympäristöluvan voimaantulotarkastus

Ensimmäinen tarkastus tehdään viimeistään vuoden kuluessa luvan tultua lainvoimaiseksi. Jos laitos aloittaa toiminnan myöhemmin, lupapäätös käydään läpi toiminnanharjoittajan kanssa neuvottelussa ennen kuin toiminnan kannalta oleellisiin toimiin ryhdytään. Tarkastuksen ja neuvottelun avulla varmistetaan, että toiminnanharjoittaja on sisäistänyt luvan vaatimukset.

6.3 Tarkastus yleisöilmoituksen perusteella

Laitosta koskevaa yleisöilmoitusta vastaanotettaessa selvitetään millaisesta poikkeuksellisesta tilanteesta on kysymys. Yleisöilmoitus kirjataan ylös. Asia voidaan käsitellä kiireettömänä, jos siitä ei ilmoituksen perusteella arvioida aiheutuvan ympäristön pilaantumisen vaaraa. Ilmoituksen tekijälle annetaan tieto toimista ja niiden vaikutuksista asian ratkettua. Mikäli ilmoittaja ei ole laittanut asiaa kirjallisesti vireille eikä viranomaisen vastaus tyydytä häntä, tulee ilmoittajalle antaa tieto vireillepano-oikeudesta (YSL 186 §).

6.4 Onnettomuus tai poikkeuksellinen tilanne

Onnettomuus- ja poikkeustilanteissa on tehtävä laitokselle tarkastus. Tarkastuksessa selvitetään mm. tilanteesta aiheutuneiden päästöjen määrä ja laatu sekä vaikutukset ja niiden laajuus. Tarkastuksen perusteella arvioidaan tarve jatkotoimenpiteille.

6.5 Tarkastuskertomus

Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, josta käyvät ilmi mm. tarkastusaika, -paikka ja tarkastukseen osallistuneet henkilöt, tarkastuksessa tehdyt havainnot, toiminnanharjoittajan esittämät näkökannat sekä

sovitut toimet ympäristönsuojelun edistämiseksi.

Mikäli tarkastuskertomus sisältää esityksiä ja menettelyjä toiminnan ympäristönsuojelun kehittämiseksi, tarkastuskertomus lähetetään toiminnanharjoittajalle allekirjoitettavaksi tai hyväksytetään muuten toiminnanharjoittajalla. Mikäli toiminnanharjoittaja ei hyväksy sovittua ja tarpeellista parannusta ympäristönsuojelun kehittämiseksi, viranomaisen antaa kehotuksen toimeen ryhtymisestä. Asiassa voidaan käyttää myös hallintopakkekeinoja, josta päättää kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

6.6 Raportoinnin seuranta

Lupa- ja rekisteröitymisvelvollisten toimintojen valvontaan kuuluu toiminnanharjoittajan ympäristönsuojeluviranomaiselle toimittamien seurantatietojen, kuten vuosiraporttien ja mahdollisten muiden lupamääräysten edellyttämien seurantatietojen läpikäynti. Tarvittaessa toiminnanharjoittajalta voidaan pyytää lisäselvityksiä. Raportoinnin seurannalla varmistetaan lupamääräysten mukainen toiminta ja sen perusteella lupaviranomaisen on mahdollista päättää tarpeen vaatiessa määräysten muuttamisesta tai tarkastamisesta.

6.7 Muut valvontatoimenpiteet

Muita maksullisia valvontatoimenpiteitä ovat esimerkiksi toiminnan vuosikertomuksen tarkastus, hallintapakkomääräyksen valvomiseksi suoritettu tarkastus (YSL 175, 176 §) sekä toiminnan keskeytystilanteessa suoritettava tarkastus (YSL 181 §). Rikkomuspohjaiset maksut koskevat kaiken tyyppisiä toimintoja.

7. VALVONNAN MAKSULLISUUS

Tämän valvontasuunnitelman mukaisista määräaikaistarkastuksista peritään maksu voimassaolevan valvontataksan mukaisesti. Valvontamaksuissa huomioidaan ympäristönsuojeluasetuksen mukainen maksun kohtuullistaminen mikroyrityksille. Mikroyritysten maksu on 25 % pienempi normitaksasta. Maksujen suuruutta harkittaessa on otettu huomioon valvonnasta aiheutuvat kustannukset siten, että valvottavilta kohteilta perittävät maksut kattaisivat valvonnan kustannukset täysimääräisesti.

Taksaan on huomioitu myös, että erillistä maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireille laitetun asian käsittelystä. Samoin on katsottu aiheelliseksi lisätä määräys, että muiden kuin viranomaisen tai haittaa kärsivän asianosaisen vaatimuksesta vireille laitetun asian käsittelystä voidaan vireillepanijalta periä maksu, jos vireillepanoa on pidettävä ilmeisen perusteettomana.

8. VALVONNAN RESURSSIT

Kannuksen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii teknisten palveluiden lautakunta. Ympäristönsuojeluviranomaisen viranhaltijatehtävien (ympäristösihteeri ja ympäristötarkastaja) hoito ostetaan toistaiseksi palveluna Ylivieskan kaupungilta. Sopimus säännöllisestä valvonnasta on allekirjoitettu 13.12.2017. Valvontasuunnitelmaan ja -ohjelmaan perustuvasta ympäristölupavelvollisten ja rekisteröityvien toimintojen sekä jätteen ammattimaisen keräyksen säännöllisestä valvonnasta vastaa toistaiseksi Ylivieskan kaupungin ympäristötarkastaja, jonka työtehtäviin kuuluu valvontasuunnitelman mukaiset valvontatoimenpiteet kaikissa sopimuskunnissa. Ympäristötarkastajan valvonta-alueeseen kuuluu seuraavat kunnat: Ylivieska, Sievi, Oulainen, Nivala, Merijärvi ja Kannus. Ympäristötarkastajalla on käytettävissä työaikaa Kannuksen kaupungin kohteiden valvontatoimenpiteisiin enintään 0,13 henkilötyövuotta. Valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta edellyttää työaikaa karkeasti arvioiden keskimäärin kaksi työpäivää/laitos huomioon ottaen kaikki valvonnan työvaiheet. Kun kohteiden valvonta jakaantuu tämän valvontasuunnitelman mukaiselle viisivuotiskaudelle, valvontaan varattu resurssi arvioidaan riittäväksi.

8.1 Valvonnan priorisointi

Valvonnan aikataulutusta suunniteltaessa otetaan huomioon laitosten aikaisempi valvontahistoria. Valvontaohjelmassa esitetään laitosten vuosittainen tarkastusrytmi, jota määriteltäessä pyritään priorisoidaan laitokset siten, että toimialat, joiden tarkastukset sijoittuvat ajankohdaltaan kauimmas tai joiden riskinarvio sitä edellyttää, pyritään tarkastamaan ensin. Valvontaohjelmaa suunniteltaessa toimenpiteet pyritään jakamaan tasaisesti eri vuosille niin, että resurssit riittävät kattavasti suunnitellun valvonnan toteutukseen.

8.2 Valvonnan delegointi

Valvonnan tehokkuuden kannalta yhtenä keskeisenä tekijänä on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivallan delegointi tarpeen vaatiessa eri viranhaltijoille. Esimerkiksi välitöntä reagointia edellyttävissä valvontatoimenpiteissä viranhaltija pystyy antamaan määräyksiä tai keskeyttämään toiminnan välittömästi. Kannuksen kaupungin teknisten palveluiden lautakunta on määrännyt Ylivieskan kaupungin ympäristötarkastajalle tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden (YSL 172 §) ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaista säännöllistä valvontaa varten (Tekpltk 27.6.2018 § 50).

8.3 Viranomaisten välinen yhteistyö

Luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastamisvelvollisuus on ympäristönsuojeluviranomaisella, mutta kohteita valvottaessa viranomaisyhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi lausuntopyyntöjen tai joissakin tapauksissa yhteistarkastusten muodossa (taulukko 6). Valvontayhteistyössä toimivalta jakaantuu tapauskohtaisesti eri viranomaisten kesken toimintaa säätelevien lakien mukaisesti.

Kunnan valvontaviranomainen voi tarvittaessa osallistua myös alueellisen ELY-keskuksen valvonnassa olevien kohteiden määräaikaistarkastuksiin. Ympäristöterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistarkastuksia kohteisiin, joista saattaa aiheutua myös terveyshaittaa. Onnettomuuksissa, joista voi koitua ympäristön pilaantumisvaaraa, pelastuslaitos ottaa yhteyttä ympäristöviranhaltijaan tai kunnan muuhun etukäteen määrättyyn yhteyshenkilöön heti onnettomuuden alkuvaiheessa. Onnettomuustilanteissa harkitaan tapauskohtaisesti tarvittavat valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteet. Poliisin kanssa tehdään yhteistyötä kohteissa, joissa epäillään rikkomusta tai poliisia tarvitaan turvaamaan tarkastuksen turvallisuus. Yhteistyötä tehdään myös mm. kunnan rakennusvalvonnan, kaavoituksen, teknisen toimen ja maaseututoimen kanssa.

8.4 Valvonnan tietojärjestelmät

Asiakkaiden kanssa tapahtuva viestiminen tapahtuu pääsääntöisesti sähköpostitse, puhelimitse sekä lomakkeilla. Valvontatoimissa käsitelty ja syntyvä tieto tallennetaan toistaiseksi tietokoneen verkkoasemalle. Siirtymistä sähköisiin lupa- ja valvontatyökaluihin tutkitaan. Valvonnan sähköisen työkalun valintaan vaikuttaa mm. palveluntarjoajan ympäristönsuojelun tarpeisiin erityisesti kohdennettu sisältö, tarjottava ylläpito- ja kehitystyö sekä yhteensopivuus muiden tietojärjestelmien kanssa.

8.5 Koulutus

Henkilöstön riittävällä ja asianmukaisella koulutautumisella taataan ympäristönsuojelun ja sen valvonnan laadukas ja suunnitelmallinen toteutuminen. Työntekijöiden on mahdollista osallistua tarpeen mukaan sisäisiin sekä ulkopuolisten tahojen tarjoamaan koulutukseen. Ylivieskan kaupunki vastaa ympäristötarkastajan koulutuksesta niin kauan kuin palvelusopimus on voimassa.

Taulukko 6. Keskeisimmät kunnan ympäristönsuojelun yhteistyöviranomaiset ja esimerkkejä yhteisistä valvontatoimenpiteistä (Mattsson 2016).

Yhteistyöviranomainen	Valvontakohteet
Kunnan rakennusvalvonta	rakennuslupahakemukset, hajajätevesisuunnitelmat, ylijäämämaiden läjittäminen, roskaamiskohteet, hevostallit
Kunnan ympäristöterveydenhuolto	ympäristölupahakemukset, maatalouskohteet, tapahtumat, joissa elintarvikkeita, jätehuolto
Kunnan kaavoitus	kaavahankkeet
Kunnan tekninen toimi	yleiset alueet, infran rakentaminen ja ylläpito
Jätehuoltoviranomainen	jätelain kohteet, liittyminen jätehuoltoon
Maaseututoimi	maatalouskohteet
Vesi- ja jätehuoltolaitokset	vesi- ja jätehuollon valvontakohteet
Naapurikunnat	vaikutuksiltaan kunnan rajat ylittävät kohteet (melu, louhinta)
ELY-keskus	ympäristöluvut, pilaantuneiden maiden puhdistaminen, onnettomuustilanteet
Aluehallintovirastot	ympäristöluvut
Palo- ja pelastuslaitos	öljyntorjunta, öljysäiliöt, kemikaalikohteet, onnettomuudet
Poliisi	rikkomustilanteet
TUKES	tarkastuskäynnit, kemikaalien varastointi
Evira	maatalouskohteet: lannoitus, eläinperäiset jätteet
Museovirasto	kulttuurimaisemakohteiden työluvut
Tulli	tarkastuskäynnit, luvattomat kaatopaikat
SYKE	öljyvahingot merialueella, jätteiden siirrot

9. VALVONTAOHJELMAN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Valvontakohteiden ajantasaisuus ja edellisen ohjelmakauden valvontatavoitteiden toteutuminen arvioidaan vuosittain valvontaohjelman päivityksen yhteydessä. Valvontasuunnitelma tarkistetaan viiden (5) vuoden välein. Samassa yhteydessä voidaan arvioida valvontasuunnitelman toteutumista ja päivitystarvetta valvontaohjelmasta vuosittain tehtyjen arviointien perusteella.

Vuoden 2018 valvontaohjelma on Kannuksen ympäristönsuojelun ensimmäinen valvontasuunnitelmaan ja toimijoiden riskinarviointiin perustuva valvontaohjelma (YSL 168 §). Ennen vuotta 2018 ympäristönsuojelun valvontakäyntien tiheys perustui käytännössä tehtyjen havaintojen ja toimialan ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia koskevan tiedon perusteella. Ohjelmakaudella 2018 pyritään tehostamaan valvonnan säännöllisyyttä, kattavuutta ja vaikuttavuutta.

Lähteet:

- Koivisto, A-M., E. Mäenpää, M. Mäensivu, J. Pakkala, A. Teppo & V. Westberg 2016. Lestijoen, Pöntiönjoen, Lohtajanjoen, Viirretjoen ja Koskenkylänjoen vesistöalueiden vesienhoidon toimenpideohjelma 2016-2021. *ELY-keskuksen raportteja 43/2016*.
- Lindsberg, E. & E. Rankonen 2012. *Kannuksen Eskolanharjun pohjavesialueen suojeleusuunnitelma – luonnos*. Geologian tutkimuskeskus, Länsi-Suomen yksikkö, Kokkola.
- Mattsson, L. 2016. Ohje kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman laatimiseen. Kuntaliitto, Helsinki 2016.
- Westerberg, V., A. Bonde, L. Haldin, A-M. Koivisto, M. Mäensivu, M. Mäkinen & A. Teppo 2015. Vesien tila hyväksi yhdessä – Kokemäenjoen-Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosiksi 2016-2021. *ELY-keskuksen raportteja 101/2015*.